

U 90/2013 vp

**Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta
Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi maatalo-
ustuotteita koskevat tiedotus- ja menekinedistämistoimet
sisämarkkinoilla ja kolmansissa maissa**

Perustuslain 96 §:n 2 momentin perusteella lähetetään eduskunnalle Euroopan komission 21 päivänä marraskuuta 2013 tekemä ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston ase-

tukseksi maataloustuotteita koskevista tiedotus- ja menekinedistämistoimista sisämarkkinoilla ja kolmansissa maissa sekä ehdotuksesta laadittu muistio.

Helsingissä 23 päivänä tammikuuta 2014

Maa- ja metsätalousministeri *Jari Koskinen*

Neuvotteleva virkamies Anna-Leena Miettinen

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖ

MUISTIO
EU/2013/1748**EHDOTUS EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUKSEKSI MAATALOUSTUOTTEITA KOSKEVISTA TIEDOTUS- JA MENEKINEDISTÄMISTOIMISTA SISÄMARKKINOILLA JA KOLMANSISSA MAISSA**ASIAKIRJA
KOM(2013) 812 lopullinen**1 Yleistä**

Eurooppalaisen maatalousalan ja maatalouselintarvikealan potentiaalin vapauttaminen ja hyödyntäminen voidaan komission ehdotuksen mukaan tehdä yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) puitteissa. Meneillään on uudistusprosessi, jonka ansiosta YMP voi edistää täysipainoisesti Eurooppa 2020 -strategian toteutusta tukemalla maataloutta, jolla taataan myös elintarviketurva, luonnonvarojen kestävä käyttö sekä maaseutualueiden elinvoimaisuus. Samanaikaisesti on tarpeen uudistaa maataloustuotteiden tiedotus- ja menekinedistämispolitiikkaa, joka on yksi YMP:n välineistä.

Eurooppalaisen menekinedistämispolitiikan on pyrittävä YMP:n uudistuksen vuotta 2020 varten asetettuihin tavoitteisiin. Erityistavoitteina on kehittää ja avata eurooppalaisille maataloustuotteille uusia markkinoita sekä sisämarkkinoilla että kolmansissa maissa. Lisäksi tavoitteena on kuluttajien tietoisuuden lisääminen yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteista ja lisäarvosta ja maataloustuotteiden laadusta. Tavoitteena on myös parantaa menekinedistämispolitiikan vaikuttavuutta ja tehokkuutta.

YMP:n puitteissa maataloustuotteita koskevaan tiedotukseen ja menekinedistämiseen myönnettävä unionin tuki on kehittynyt vähitellen. Ennen vuotta 2000 tiedotus- ja menekinedistämistoimia toteutettiin alakohtaisesti. Vuonna 2000 alakohtaiset toimenpiteet koottiin horisontaaliseen järjestelmään. Vuosina 2000–2007 näitä toimia säänneltiin kahdella eri asetuksella, joista toinen koski sisämarkkinoita ja toinen kolmansia maita. Vuonna 2008 lähestymistavat yhdistettiin ilman merkittäviä sisältömuutoksia yhdeksi horisontaaliseksi järjestelmäksi (neuvoston asetus (EY) N:o 3/2008 ja komission asetus (EY)

N:o 501/2008). Vuonna 2011 komissio julkaisi Vihreän kirjan maataloustuotteita koskevasta tiedotuksesta ja menekinedistämisestä ja vuonna 2012 komissio antoi tiedonannon, jossa vahvistettiin uudistuksen suunta-aiheet.

2 Ehdotuksen pääasiallinen sisältö

Komission mukaan järjestelmä olisi YMP 2020 -uudistuksen periaatteiden noudattamiseksi avattava uusille toimijoille, kuten tuottajaorganisaatioille, jotta tiedotus- ja menekinedistämistoimien lukumäärä ja laatu saataisiin kasvuun. Tietyin ehdoin toimissa tulisi olla mahdollista mainita tuotteiden alkuperä tai tavaramerkki yleisluonteisen viestin täydennyksenä.

Tukikelpoiset tuotteet ja aiheet olisivat Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen liitteessä I olevassa luettelossa olevat maataloustuotteet, lukuun ottamatta kalastus- ja vesiviljelytuotteita sekä tupakkaa, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1151/2012 liitteessä I olevassa I kohdassa luetellut maataloustuotteista valmistettavat elintarvikkeet ja alkoholijuomat, joilla on Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 110/2008 mukainen suojattu maantieteellinen merkintä. Kun kyseessä ovat edellä mainitut alkoholijuomat ja viinit, sisämarkkinoille kohdistetut toimet voisivat koskea ainoastaan kuluttajille annettavaa tiedotusta maantieteellisiin merkintöihin liittyvistä eurooppalaisista laatujärjestelmistä.

Komission mukaan eri jäsenvaltioiden toimijoiden yhteiset ohjelmat luovat eurooppalaista lisäarvoa ja korostavat eurooppalaisten maataloustuotteiden monipuolisuutta, joten niitä olisi uudistuksessa edistettävä. Ehdotuksen mukaan komissio toimisikin aktiivisemmin useaan maahan liittyvien ohjelmien

hallinnoinnissa tällaisten ohjelmien laadinnan ja toteuttamisen helpottamiseksi.

Ehdotuksella mahdollistetaan edelleen komission aloitteet, jollaisia ovat esimerkiksi korkean tason liike-elämän vierailukäynnit tai osallistuminen kansainvälisille messuille, koska ne edistävät uusien markkinoiden avautumista eurooppalaisille maataloustuotenteille.

Vuosina 2001—2011 tiedotus- ja menekinedistämistoimiin käytetyistä määrärahoista ainoastaan 30 prosenttia käytettiin kolmansien maiden markkinoita varten, vaikka niillä on merkittävät kasvumahdollisuudet. Komission mukaan onkin syytä säätää yksityiskohtaisista erityissäännöistä, jotta kolmansissa maissa toteutettaisiin enemmän unionin maataloustuotteita koskevia tiedotus- ja menekinedistämistoimia, erityisesti vahvistamalla taloudellista tukea; komission tavoitteena on saavuttaa 75 prosentin osuus arvioituista menoista.

Ehdotuksessa esitetään, että osapuolille kehitetään uusia teknisen tuen palveluja, joiden avulla voidaan vaihtaa tietoja tiedotus- ja menekinedistämistoimista tai parhaista käytänteistä osaamisen kehittämiseksi.

Ehdotuksella myös yksinkertaistetaan tiedotus- ja menekinedistämistoimien hallintoa. Jäsenvaltion ja komission roolit toimien seurannassa ja valvonnassa olisi täsmennettävä päällekkäisyyksien ja menettelyjen pitkittymisen estämiseksi. Komissio ehdottaa, että ohjelmien valinta tapahtuisi yksinomaan komission tasolla.

Nykyisellään järjestelmää hallinnoidaan sekä yhteisesti (ohjelmien toteuttamiseen liittyvät tärkeimmät menot) että suoraan (komission aloitteesta toteutetut tiedotus- ja menekinedistämistoimet). Komission ehdotuksen myötä toteutettavien toimien lukumäärän pitäisi yleisesti lisääntyä merkittävästi, jolloin lisääntyvät myös yhteisen ja suoran hallinnon menot.

Jokaiseen toimeen liitetään systemaattinen arviointi, joka koskee tavoitteiden saavuttamista. Arviointipuitteet otetaan käyttöön, jotta menekinedistämispolitiikan toimintaa voidaan mitata strategiin tavoitteisiin liittyvien indikaattorien avulla YMP:n seurannan ja arvioinnin yhteisten puitteiden mukaisesti.

Komissio voi kustannustehokkuutta koskevan analyysin perusteella päättää antaa ohjelman hallinnon kokonaan tai osittain toimeenpanoviraston tehtäväksi.

Ehdotuksen on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2016.

3 Ehdotuksen vaikutukset

3.1 Lainsäädännölliset vaikutukset

Ehdotus on suoraan jäsenvaltiossa sovellettavaa oikeutta. Ehdotuksen arvioidaan aiheuttavan muutoksia nykyisiin asetustasoihin kansallisiin säädöksiin.

3.2 Taloudelliset vaikutukset

Ehdotuksessa lisätään maataloustuotteita koskevien tiedotus- ja menekinedistämistoimien määrärahoja vuoden 2013 talousarvion 61,5 miljoonasta eurosta vuoden 2020 talousarvion 200 miljoonaan euroon.

Vuosien 2014—2020 monivuotista rahoituskehystä koskevassa ehdotuksessa suorien tukien määrärahat ja markkinoihin liittyvät menot, mukaan lukien menekinedistämistoimien kustannukset, ovat YMP:n ensimmäisessä pilarissa. Tiedotus- ja menekinedistämistoimenpiteiden rahoitus tapahtuu Eurooppa-neuvoston sopimien enimmäismäärien sisällä.

Jos komission ehdotus hyväksytään, kansallisessa talousarviossa ei enää ole tarpeen varautua kansalliseen rahoitusosaan. Jos Suomen kannanottojen mukainen muutos jäsenmaan rahoitukseen hyväksytään, kansallisessa talousarviossa edelleen varaudutaan kansalliseen rahoitusosuuteen.

4 Ehdotuksen oikeusperusta ja suhde toissijaisuusperiaatteen

Ehdotuksen oikeusperusta on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 42 ja 43 artiklat.

EU:n tiedotus- ja menekinedistämispolitiikalla täydennetään ja vahvistetaan hyödyllisellä tavalla jäsenvaltioiden toimia parantamalla etenkin näiden tuotteiden tuotekuvaa yhteisön ja kolmansien maiden kuluttajien

keskuudessa erityisesti laadun, ravitsemuksellisten ominaisuuksien ja elintarvikkeiden ja tuotantomenetelmien turvallisuuden osalta. Tällaisella uusien markkinoita kolmansissa maissa avaavalla toiminnalla voi myös olla kerrannaisvaikutuksia kansallisten tai yksityisten aloitteiden suhteen. Ehdotus kuuluu EU:n ja jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan, ja sen voidaan katsoa olevan toissijaisuusperiaatteen mukainen.

5 Ahvenanmaan toimivalta

Ahvenanmaan itsehallintolain 27 §:n 15 ja 42 kohdan kohtien mukaan ehdotus kuuluu valtakunnan lainsäädäntövaltaan.

6 Ehdotuksen kansallinen käsittely

Ehdotus on esitelty maatalous- ja elintarvikejaostossa (EU 18) 5.12.2013 ja 9.1.2014. Ehdotus on ollut EU-ministerivaliokunnassa 12.12. ja suuressa valiokunnassa 13.12.2013.

7 Ehdotuksen käsittely Euroopan Unionin toimielimissä

Komissio esitteli ehdotuksen neuvoston menekinedistämistyöryhmässä 28.11.2013 ja ministerineuvostossa 16.12.2013. Seuraavat neuvoston työryhmäkäsittelyt ovat 22.1., 19.2 ja 13.3.2014. Agrifin käsitteli ehdotusta 5.12.2013

8 Valtioneuvoston kanta

Tukikelpoiset tuotteet ja aiheet

Suomi kannattaa tuotekatteen laajentamista: Suomen mukaan on hyvä, että perustamissopimuksen liitteen 1 tuotelistaa noudatetaan sekä sisämarkkinoilla että kolmansissa maissa; näin vilja olisi tukikelpoinen myös sisämarkkinoilla eikä vain kolmansissa maissa kuten nykyään. Toisaalta Suomi katsoo, että menekinedistäminen voisi koskea myös aihekokonaisuuksia, joita voisivat olla Itämeren ja/tai pohjoinen ruokavalio tai pohjoisten tuotteet; luonnonmarjat ja -sienet ja poro. Tavoitteena olisi tietoisuuden lisääminen eri EU-alueiden ruokakulttuureista. Myös jäljit-

tettävyys olisi hyvä aihe, se takaa kuluttajien luottamuksen paikallis-, sisä- ja maailmanmarkkinoilla myös kriisitilanteissa.

Suomi huomauttaa, että on huomioitava muutkin laatujärjestelmät kuin komission ehdotukseen sisältyvät SAN, SMM ja APT -nimisuojaajärjestelmät. Lisäksi Suomi kannattaa muidenkin kuin laatuasetuksen mukaisten maataloustuotejalosteiden sisällyttämistä tukikelpoisten tuotteiden listalle.

Siirretty säädösvalta – tavaramerkit

Suomi kannattaa tavaramerkkien näkyvyyttä, koska se helpottaisi omarahoitusosuuden hankkimista - etenkin, jos jäsenvaltioiden rahoitusosuus poistuu kokonaan ja hakijoilta edellytetään 50% omarahoitusosuutta.

Siirretty säädösvalta – alkuperä

Suomi kannattaa alkuperän mainitsemista. Suomen mukaan olisi kuitenkin hyvä todeta neuvoston asetuksessa, että alkuperä voidaan mainita niissä tuotteissa, joissa alkuperä on todennettavissa. Ruokakriisit ja tautiskandaalit ovat lisänneet kuluttajien tarvetta selvittää tuotteiden alkuperä ja jäljitettävyys. Lisäksi tulee huomioida, että on muitakin korkealaatuisia tuotteita kuin nimisuojaatuotteet. Esimerkiksi eläinten hyvinvoinnista tiedotteissa tuote-esimerkki, jossa alkuperä käy ilmi, voisi olla sallittu.

Ohjelmaehdotuksen tekijä

Suomi voi kannattaa järjestelmän avaamista uusille toimijoille komission ehdotuksen mukaisesti.

Työohjelma ja talousarvio

Suomi katsoo, että neuvostolla ja Euroopan parlamentilla tulisi olla mahdollisuus vuosittain keskustella työohjelmasta rahoitussuunnitelmineen ja kohdemaineen.

Ohjelmien valinta

Suomi on samaa mieltä komission kanssa siitä, että ohjelmien valinnassa nykyinen kaksinkertainen käsittely on hankala ja hidas.

Menettelyn pitäisi nykyistä paremmin huomioida pienet toimijat. Suomi kuitenkin vielä pohtii, kumpi – jäsenmaa vai komissio – olisi painavammassa roolissa.

Monikansallisten ohjelmien osalta Suomi kannattaa sitä, että komissio edesauttaa yhteistyötä.

Yhden jäsenvaltion ohjelma rahoitus 50% komissio, 50 % ehdotuksentekijä

Suomi ei hyväksy, että jäsenvaltio ei voisi osallistua rahoitukseen, koska sen arvioidaan vähentävän entisestään ohjelmaehdotuksia Suomesta. Suomi kannattaa ehdotuksentekijän omarahoitusosuutta, koska se sitouttaa järjestöjä, mutta valtionkin pitää voida osallistua rahoitukseen.

Koululaisille suunnatut hedelmä- ja vihannesohjelmat – rahoitus komissio 60 %, ehdotuksentekijä 40 %

Suomi voi kannattaa komission ehdotusta komission 60 %:n rahoitusosuudesta.

Monikansalliset ohjelmat – rahoitus komissio 60 %, ehdotuksentekijä 40 %

Suomi ei hyväksy monikansallisten ohjelmien etusijalle laittoa.

Monen jäsenvaltion hankkeet ovat hankalia mm. kulttuurierojen takia. Lisäksi jollain kielellä toimiva mainoslause ei välttämättä toimi toisella kielellä. Myös ulkopuolinen konsultti totesi komissiolle monikansallisten ohjelmien olevan hankalia.

Suomen mielestä on hyvä säilyttää mahdollisuus yhteisön 100 %:sti rahoittamiin toi-

miin kriisitilanteissa. Myös komission aloitteesta tapahtuvat korkean tason liike-elämän vierailut ja osallistumiset messuille toimivat yhteisön kokonaan rahoittamina.

Talousarvio

Suomi suhtautuu varauksellisesti määrärahan asteittaiseen nostamiseen vuodesta 2013 vuoteen 2020. Suomi voisi kannattaa sitä, että määräraha huomioi kriisitilanteet.

Suomi katsoo, että ennen kuin määrärahan suuruuteen voidaan ottaa lopullista kantaa, tulee varmistaa se, että määräraha jaetaan tasapuolisesti ja selkein kriteerein.

Suomi katsoo, että sisämarkkinoiden suhteellista osuutta määrärahasta ei saa alentaa.

Toimeenpanovirasto

Suomi ei kannata erillisen toimeenpanoviraston perustamista.

Suomi voi kannattaa nykyistä mallia komission ja jäsenvaltioiden yhteistyöstä.

Toimien arviointi

Suomi kannattaa hallinnollisen taakan keventämistä ohjelmien hyväksymismenettelyssä.

Suomi kannattaa komission teettämiä ulkopuolisia arviointoja.

Tekninen tuki

Suomi voi kannattaa komission ehdotusta teknisen tuen antamisesta.